

она может быть учтена в преподавании всех специальных дисциплин музыкально-эстетического цикла. Мы полагаем, что она позволит уточнить частные методы преподавания этих дисциплин с точки зрения требований к художественно-стилевой компетентности.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Падалка Галина. Теорія і методика мистецької освіти: інноваційна проблематика [Електронний ресурс] / Г. Падалка. — Київ. — 2010. Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Moztm/2010_5/7.pdf
2. Теплов Б. М. Психология музыкальных способностей // Избранные труды. В 2-х томах. Т. 1. — М. : Педагогика, 1985. — С. 42-222.
3. Шип С. Теория художественных стилей: Учебное пособие. — Одесса : Науковець, 2007. — 32 с.

***Abstract.** This paper is devoted to the characteristic of the basic principles and conditions for the methods of art-style competency formation of the music teacher. These principles are the following: 1) style plurality of each single artistic creation (single art work presented by ethnic, historical, genre and personal styles); 2) ascensions from the empirical base (the style thesaurus) to theoretical representations and to synthesis of empirical impressions and theoretical knowledge in musical creativity; 3) unity of formal and semantical components of art style and concentration on the pedagogical influences on development of art values; 4) training according to the culture (principle of Adolph Wilhelm Diesterweg); 5) cross-cultural strategy; 6) polyart development; 7) “pedagogic of cooperation”.*

The realization of the presented principles puts forward a number of requirements for conditions of teaching and training process in pedagogical education. The most important conditions are highly-motivated educational activity of students; general and personal abilities of students, and also highly-developed musical and performing abilities; implementation of systematic pedagogical impact on students in the course of in-class studies; the unanimity in understanding of an art style by teachers of the educational institution; modern digital multimedia equipment.

The characterized pedagogical principles and conditions outline the basis for the developed methodical complex of future music teacher's art style competence formation. They passed experimental test in higher education institutions of Ukraine and China and proved their efficiency.

***Keywords:** competence, art style, technique, the pedagogical principles and conditions, the music teacher.*

ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ШЕСТИ РОКІВ

УДК: 373.2+372.461

Дичинко М.П.

У статті автор аналізує мовленнєвий розвиток дітей шести років. Відмічене активне спілкування шестирічної дитини з однолітками і її здатність бути цікавим співрозмовником. Визначені

причини численних запитань, які притаманні дитині цього віку. Звертається увага на граматичні помилки в мовленні старшого дошкільника під час побудови повних відповідей на запитання.

Ключові слова: мовлення, зв'язне мовлення, мовленнєвий розвиток, граматичні помилки.

ОСОБЕННОСТИ РЕЧЕВОГО РАЗВИТИЯ ДЕТЕЙ ШЕСТИ ЛЕТ

Дичинко М. П.

В статье автором анализируется речевое развитие детей шести лет. Отмечено активное общение шестилетнего ребенка со сверстниками и его способность быть интересным собеседником. Определены причины многочисленных вопросов, присущих ребенку этого возраста. Обращается внимание на грамматические ошибки в речи старшего дошкольника во время построения полных ответов на вопросы.

Ключевые слова: речь, связная речь, речевое развитие, грамматические ошибки.

THE PECULIARITIES OF SPEECH DEVELOPMENT OF THE SIXTH YEAR OLD CHILDREN

Dichinko M. P.

In the article the speech development of the six year old children is analyzed; the active communication of the six year old children with the children of the same age and his/her ability to be an interesting conversational partner is studied. The causes of the problems which are peculiar to a child of this age is determined. The main focus is on the grammatical errors in the speech during the formation of complete answers to the questions is given.

Six year old child's speech becomes more complicated in its structure (more detailed, logical and consistent). He/she learns dialogical and monological forms of speech. One of the main types of communication is the communication with the children of the same age. The process of communication in the dialogic forms is mostly replaced by monologues.

Six year old children differ in extraordinary speech activity and curiosity, they are talkative and curious. That's why they are called «whys». 6 year old children are the most inquisitive creatures on the earth, and their endless questions, with which they appeal to adults, are required by their hard brain's work.

We should admit that preschool children do not learn the rules, they learn the grammatical structure of the language by intuition, practically way while interacting with adults. Any deviations from grammatical norms are considered as errors. The second reason of children's speech errors is copying of adults' irregular speech.

The various aspects of the child's speech are improving during the training on the seventh year of life. The achieved results of a preschool

year child's speech development help him/her to adapt to the school circle.

Keywords: *speech, connected speech, language development, grammar errors.*

За віковою періодизацією діти шести років належать до старшого дошкільного віку, які вирізняються від інших дошкільників не тільки кількістю прожитих років, але й своїми психологічними особливостями, специфікою розвитку психічних процесів (сприймання, пам'ять, мислення, увага, воля, увага, мовлення) і різних видів діяльності як пізнавальних, так і комунікативно-мовленнєвої.

Розвиток мовлення старших дошкільників багато в чому зумовлюється їхнім психічним розвитком і насамперед розвитком мислення, яке яскраво виявляється в мисленнєво-мовленнєвій діяльності, втім є і інші чинники.

Як зауважила А.М. Богун, до 6 років у дітей зміцнюються м'язи мовленнєвого апарату, діти вже можуть правильно вимовляти всі звуки (як голосні, так і приголосні) рідної мови. При цьому, відмічає вчена, діти проявляють здібності до регулювання сили голосу, за вказівкою вихователя знижують чи підвищують голос залежно від ситуації, у спілкуванні з однолітками користуються помірною силою голосу. У них встановлюється переважно помірний темп мовлення (у розповідях, переказах, скоромовках темп може уповільнюватися чи прискорюватися) та користуються питальною і окличною інтонаціями, виражальними засобами передають різні емоції (сум, гнів, радість, здивування тощо). Діти оволодівають змішаним типом мовленнєвого дихання, збільшується тривалість видиху (4-6 с.), оволодівають фразовим та логічним наголосом у словах [1, с.115].

Шестирічки вирізняються надзвичайною мовленнєвою активністю і допитливістю, вони балакучі і допитливі. За словами відомого дитячого письменника К. Чуковського, діти дошкільного віку – найдопитливіші істоти на землі, а їхні нескінченні запитання, з якими вони звертаються до дорослих, є потребою невтомної роботи їхнього мозку якомога швидше пізнати оточуюче. Ось приклад таких питань.

- Мамо, а чому ніж зветься ножем? А хто зробив картоплю? А чому її назвали картоплею? А якби не було ножа, чим би ти різала? А чому буряк – це буряк, а не морква? А хто його пофарбував? А в космосі є буряки? А ножі? А чи можуть побудувати таку драбину, щоб без ракети в космос піднятися?

Зауважимо, що на всі запитання дітей обов'язково потрібно відповідати, не «відмахуватись» від відповіді, навіть на беззмістовні чи безглузді, з погляду дорослого, дитячі запитання.

У цей період життя продовжується процес дитячого словотворення – активного процесу неусвідомленого створення нових слів і граматичних форм на основі «чуття» рідної мови. Це своєрідна «мовленнєва лабораторія» оволодіння дитиною рідною мовою. Дитячі словотворення ще називають «інноваціями» як самостійно створені дитиною мовні одиниці або модифіковані одиниці дорослої мови. Серед видів дитячих інновацій найпоширенішими є: конструювання нових слів («дитячі неологізми»), дитяча етимологія слів, розширення або звуження значення слів. У мовленні дітей трапляються різні типи

інновацій: словотворчі, морфологічні, лексико-семантичні, синтаксичні. Таке явище відбувається в період активного засвоєння дитиною нових слів. З цього приводу К. Чуковський писав: «Для нас усі слова вже готові, скроєні і зшиті, і голова у кожного з нас — як сховище таких готових форм, «кранниця готової сукні». А в дітей — це майстерня — все вимірюється і шиться, твориться кожну хвилину заново, кожну хвилину спочатку, все — натхнення і творчість» [4, с. 341].

Однак цими словами дитина послуговується недовго. Цілеспрямована робота з розвитку мовлення дітей здебільшого зумовлює поступову заміну «дитячих» слів на соціально прийнятні. Водночас учені однастайні щодо провідної ролі таких слів у мовленнєвому розвитку дитини. Активний процес словотворення є необхідною школою, «учнівством» в опануванні рідної мови, адже він сприяє розвитку мовної здібності, яку визначають як відчуття мови, чи «чуття мови».

Зауважимо, що діти дошкільного віку не вивчають правил, вони засвоюють граматичну будову мови інтуїтивно, практичним шляхом під час спілкування з дорослими. Будь-які відхилення від граматичної норми вважаються помилками.

Серед синтаксичних помилок у мовленні дітей старшого дошкільного віку найпоширенішою є неправильний порядок слів у відповідь на запитання. Наприклад:

Вихователь: Яка пора року зображена на цій картині?

Дитина: Літо.

Вихователь: Дай *повну* відповідь.

Дитина. На цій картині пора року зображена — літо.

Вихователь: Які квіти діти збирають?

Дитина: Вони волошки збирають.

Вихователь: Дай *повну* відповідь: «На цій...».

Дитина: На цій картині діти збирають квіти волошки.

Такі помилки при побудові речень відносять до специфічно дошкільних. Учителі початкових класів справедливо дорікають вихователям дошкільних закладів, тому що намагання школи звільнити мову учнів від «дошкільних» помилок, від шкідливих впливів «дошкільної граматики» далеко не завжди бувають успішними.

Основною причиною помилок цього типу є необґрунтовані вимоги вихователів щодо «повної» відповіді дитини. Ще Є. Тихєєва застерігала: «Не зловживайте непотрібними запитаннями, що порушують стрункність викладу, головне, не вимагайте так званих «повних» відповідей. Ми вчимо дітей мовленню, яким вони користуватимуться у повсякденному житті» [2, с. 37].

У старшій групі дошкільного закладу після практичного ознайомлення з реченням від дітей (у разі потреби) потрібно вимагати відповіді словами «скажи реченням», можна навіть сказати, скільки слів має бути в реченні.

На думку С. Цейтлін, однією з причин граматичних помилок є: «нерівномірність засвоєння дитиною системи і норм мови. Мова — це механізм, що керує мовленнєвою діяльністю всіх мовців, які цією мовою розмовляють. Тому не можна оволодіти мовленням, не знаючи мови, яка його породжує. Процес опанування дитиною мови із мовлення тих, з ким вона спілкується, є

несвідомим, інтуїтивним. Дитяче мовлення — це узагальнений і досить спрощений варіант нормативної мови. Більшість помилок дитячого мовлення належить до системних, які порушують мовну норму шляхом прямолінійного наслідування системи» [3, с. 10-11].

Другою причиною мовленнєвих помилок дітей цього віку є наслідування просторічного мовлення дорослих, які модифікують слова нормативної мови.

С. Цейтлін одним із чинників виникнення мовленнєвих помилок називає складність механізму породження мовлення, зокрема, висловлювання. У свідомості мовця одночасно відбувається кілька складних процесів: добір потрібної синтаксичної моделі з тих, що зберігаються в довготривалій пам'яті; добір лексики для заповнення синтаксичної моделі; добір граматичних форм та розміщення їх у певному порядку. При цьому важливу координувальну роль відіграє оперативна пам'ять (короткочасна). На жаль, цей вид пам'яті ще є недостатньо розвиненим у дитини. Наявність синтаксичних помилок («композиційних») пояснюється недостатнім розвитком оперативної пам'яті у дошкільників. До таких помилок належать тавтологічні помилки, пропуски частин речень у складному реченні, повторення одного й того самого слова в реченні, конструктивна перевантаженість речень тощо. Під впливом навчання в процесі засвоєння системи мови мовленнєві помилки поступово зникають.

Мовлення шестирічної дитини стає структурно складнішим, тобто більш розгорнутим, логічним і послідовним. Вона засвоює як діалогічну, так і монологічну форми мовлення. Одним із головних типів спілкування є спілкування з однолітками та встановлення мовленнєвих контактів з іншими дітьми, при цьому діалогічні форми спілкування дедалі частіше замінюються контекстовими, монологіями.

У процесі спілкування дитина доречно вживає образні вирази, фразеологічні звороти, прислів'я, приказки. Володіє формулами мовленнєвого етикету відповідно до ситуації (привітання, прощання, знайомства, вибачення, подяки, прохання, зустрічі, компліменту), формами звертання до дорослих і дітей [1, с. 116].

У дітей шести років зв'язне мовлення досягає досить високого рівня. У процесі спілкування діти можуть відповідати досить точно, коротко або розгорнуто, залежно від ситуації, зрозуміло для оточуючих. Вони здатні брати активну участь у бесіді, висловлювати доречні репліки, вчасно реагувати на чужі висловлювання, формулювати запитання. Характер діалогу дітей певною мірою залежить від змісту їх спільної діяльності.

З'являються такі форми мовлення, як мовлення-пояснення, мовлення-міркування, мовлення-інструкція, а також ситуативні мимовільні висловлювання (непідготовлене мовлення), контекстове монологічне мовлення, немовні форми спілкування.

На сьомому році життя діти володіють такими навичками зв'язного мовлення: складають описові розповіді різного типу відповідно до композиційної структури, контаміновані (сюжетно-описові), сюжетні, за картинками, із власного досвіду за зразками та планом вихователя. Без допомоги дорослого вміють передати зміст знайомої казки, мультфільму, вистави; розповісти про події, свідком яких дитина була (що трапилося по дорозі, на відпочинку, в транспорті), про що дітям читали вдома.

За зразками та планом вихователя складають творчі розповіді, продовжують розповідь, розпочату вихователем, об'єднують опорні слова у творчу розповідь, складають розповіді за сюжетною ігровою обстановкою. Переказують знайомі художні тексти різної складності й композиції за планом вихователя та за частинами. Оцінюють прослухані розповіді, які були записані на магнітофон [1, с. 117].

Уміють домісловати події, які відсутні на картині, поділяти на логічно завершені частини сюжетну картину, художній текст, добирають до частин назву; об'єднують в єдину розповідь кілька сюжетів (розповіді за серією картин, порівняльні розповіді), складають казки, загадки, розповіді про смішні епізоди; передають зміст переглянутих мультфільмів, фільмів, вистав, почутих казок і оповідань.

Важливим якісним новоутворенням дітей старшого дошкільного віку є поява планувальної і регулювальної функцій мовлення. Дитина вже складає розповіді за планом, може планувати свою майбутню мовленнєву діяльність.

Отже, до семи років у дітей формуються функції мовлення (комунікативна, контактна встановлювальна, дійктивна, планувальна, регулювальна, режомувальна, волюнтаривна, естетична, гносеологічна, мислетворча, метамовленнєва) та форми мовлення (діалог, монолог, внутрішнє, ситуативне, контекстове, повідомлення, розповідь, опис, міркування, пояснення, інструкція). Різні аспекти мовлення дитини вдосконалюються впродовж навчання на сьомому році життя [1, с.115].

Досягнуті результати мовленнєвого розвитку дитини в дошкільні роки дають можливість їй легко засвоювати зміст шкільної навчальної програми.

Література:

1. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років / Алла Михайлівна Богуш. Монографія. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2004. – 376 с.
2. Тихеева Е.И. Развитие речи у детей / Е.И. Тихеева. - М., 1968. – 216 с.
3. Цейтлин С.Н. Речевые ошибки и их предупреждение / С.Н. Цейтлин. - СПб. : ИД «Мим», 1997. – 192 с.
4. Чуковский К.И. От двух до пяти: в 6 т. / К.И. Чуковский. - М., 1965. – Т. 1: От двух до пяти. - 1965. – 384 с.

***Abstract.** In the article the speech development of the six year old children is analyzed; the active communication of the six year old children with the children of the same age and his/her ability to be an interesting conversational partner is studied. The causes of the problems which are peculiar to a child of this age is determined. The main focus is on the grammatical errors in the speech during the formation of complete answers to the questions is given.*

Six year old child's speech becomes more complicated in its structure (more detailed, logical and consistent). He/she learns dialogical and monological forms of speech. One of the main types of communication is the communication with the children of the same

age. The process of communication in the dialogic forms is mostly replaced by monologues.

Six year old children differ in extraordinary speech activity and curiosity, they are talkative and curious. That's why they are called «whys». 6 year old children are the most inquisitive creatures on the earth, and their endless questions, with which they appeal to adults, are required by their hard brain's work.

We should admit that preschool children do not learn the rules, they learn the grammatical structure of the language by intuition, practically way while interacting with adults. Any deviations from grammatical norms are considered as errors. The second reason of children's speech errors is copying of adults' irregular speech.

The various aspects of the child's speech are improving during the training on the seventh year of life. The achieved results of a preschool year child's speech development help him/her to adapt to the school circle.

Keywords: speech, connected speech, language development, grammar errors.

СТАНІСЛАВ СХЕЙБАЛЬ – КЛЮЧОВА ФІГУРА КРЕМЕНЕЦЬКОГО ФОТОГРАФІЧНОГО РУХУ

УДК 77. 04

Панфілова О.

У кінці 20-х років ХХ століття Кременець перетворився на художній центр. Велика заслуга в культурних процесах належить діяльності фотомайстерні та Фототовариства. Станіслав Схейбаль являється однією із ключових фігур у розвитку кременецької художньої фотографії.

Ключові слова: Станіслав Схейбаль, художній центр, Кременець, культурні процеси, фотографія.

СТАНИСЛАВ СХЕЙБАЛЬ – КЛЮЧЕВАЯ ФИГУРА КРЕМЕНЕЦЬКОГО ФОТОГРАФИЧЕСКОГО ДВИЖЕНИЯ

Панфилова А.

В конце 20-х годов ХХ века Кременец превратился в художественный центр. Большая заслуга в культурных процессах принадлежит фотомастерской и Фототовариществу. Станислав Схейбаль является одной из ключевых фигур в развитии кременецкой художественной фотографии.

Ключевые слова: Станислав Схейбаль, художественный центр, Кременец, культурные процессы, фотография.

STANISLAV SKHEIBAL – THE MAIN FIGURE OF THE KREMENETS PHOTOGRAPHICAL MOVEMENT

Panfilova A.